Tarybos išvados dėl ankstyvojo ugdymo ir priežiūros. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasirengti ateičiai

(2011/C 175/03)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

ATSIŽVELGDAMA Į:

— 2006 m. lapkričio 14 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvadas dėl švietimo ir mokymo veiksmingumo bei teisingumo ([1]),

— 2008 m. lapkričio 21 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvadas „Parengti jaunimą XXI amžiui: Europos bendradarbiavimo mokyklų klausimais darbotvarkė“ ([2]),

— 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvadas dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) ([3]),

— 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvadas dėl vaikų iš migrantų šeimų švietimo ([4]),

— 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos išvadas dėl švietimo ir mokymo socialinio aspekto ([5]).

PRIMINDAMA, KAD:

švietimo ir mokymo sistemų visų lygių – nuo ankstyvos vaikystės iki suaugusiųjų – veiksmingumo bei teisingumo gerinimui tenka svarbus vaidmuo siekiant strategijoje „Europa 2020“ nustatytų pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo tikslų ([6]).

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMA, KAD:

nors atsakomybė už švietimo ir mokymo sistemų organizavimą bei jų turinį tenka kiekvienai valstybei narei atskirai, bendradarbiaujant Europos lygiu, taikant atvirąjį koordinavimo metodą ir veiksmingai naudojantis ES programomis, galima padėti vystyti kokybišką švietimą ir mokymą nacionaliniu lygiu patvirtinant remiamąsias ir papildomąsias priemones bei padedant valstybėms narėms spręsti bendrus uždavinius,

IR ATSIŽVELGDAMA Į:

2011 m. vasario 21–22 d. Budapešte surengtos konferencijos „Ankstyvojo ugdymo ir priežiūros kokybė ir teisingumas“, kurioje buvo pabrėžtas poreikis suderinti kiekybinį ir kokybinį ankstyvojo ugdymo ir priežiūros aspektus, rezultatus ir į Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES vaiko teisių darbotvarkė“ ([7]).

ATKREIPIA DĖMESĮ į Komisijos komunikatą „Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasirengti ateičiai“ ([8]).

PRIPAŽĮSTA, KAD:

1. Aukštos kokybės ankstyvasis ugdymas ir priežiūra (AUP) ([9]) teikia įvairios trumpalaikės ir ilgalaikės naudos atskiriems asmenims ir visuomenei apskritai. AUP, papildantys šeimai tenkantį pagrindinį vaidmenį, yra esminis sėkmingo kalbos įgūdžių įgijimo, mokymosi visą gyvenimą, socialinės integracijos, asmeninio tobulėjimo ir gebėjimo įsidarbinti pagrindas. Padėjus tvirtą pagrindą ankstyvoje vaikystėje, kai formuojasi vaiko asmenybė, vėliau mokomasi veiksmingiau, atsiranda didesnė tikimybė, kad bus mokomasi visą gyvenimą, mažėja mokymosi rezultatų skirtumai ir našta visuomenei – neprarandamas piliečių potencialas, mažėja socialinės, sveikatos ir net teisingumo sistemų išlaidos.

2. Aukštos kokybės AUP naudingi visiems vaikams, ypač neturintiems palankių socialinių ir ekonominių sąlygų, migrantų ar romų kilmės vaikams arba specialiųjų mokymosi poreikių, įskaitant negalią, turintiems vaikams. AUP padedama panaikinti mokymosi rezultatų atotrūkį ir sudaromos sąlygos kognityviniam, socialiniam ir emociniam vystymuisi; taip padedama ištrūkti iš nepalankių sąlygų ir suinteresuotumo stokos rato, dėl kurio dažnai vaikai nebaigia mokyklos, ir nutraukti iš kartos į kartą perduodamo skurdo grandinę.

3. Šiuo atžvilgiu visuotinės vienodos galimybės naudotis aukštos kokybės AUP gali labai prisidėti prie sėkmingo strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo, ypač siekiant dviejų ES pagrindinių tikslų: sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų dalį iki mažiau kaip 10 % ir užtikrinti, kad bent 20 mln. žmonių nebegrėstų skurdo ir socialinės atskirties pavojus.

([1]) OL C 298, 2006 12 8, p. 3.
([2]) OL C 319, 2008 12 13, p. 20.
([3]) OL C 119, 2009 5 28, p. 2.
([4]) OL C 301, 2009 12 11, p. 5.
([5]) OL C 135, 2010 5 26, p. 2.
([6]) 2010 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados, dok. EUCO 7/1/10 REV 1.
([7]) Dok. 7226/11 – COM (2011) 60 galutinis.
([8]) Dok. 6264/11 – COM (2011) 66 galutinis.
([9]) Šiose išvadose terminas „ankstyvasis ugdymas ir priežiūra“ – ugdymo ir priežiūros priemonės, skirtos vaikams nuo gimimo iki privalomojo mokyklinio amžiaus, neatsižvelgiant į tai, kokia jų struktūra, kaip jos finansuojamos, koks jų darbo laikas ar koks programų turinys, įskaitant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo teikimą. (Šaltinis: OECD *Starting strong* I (2006 m.), p. 7).

4. Be to, AUP suteikia galimybę anksti nustatyti mokymosi sunkumus ir imtis spręsti šias problemas, todėl AUP gali padėti nustatyti, kurie vaikai turi specialiųjų mokymosi poreikių, ir, jeigu įmanoma, sudaryti palankesnes sąlygas jiems integruotis įprastinėse mokyklose.

5. Pastaraisiais metais valstybės narės, gerindamos AUP prieinamumą, padarė nemažą bendrą pažangą, tačiau reikia daugiau pastangų, kad iki 2020 m. būtų pasiektas pagal strateginę programą „ET 2020“ sutartas 95 % dalyvavimo tikslas ([1]), ypač kad vaikams iš palankių sąlygų neturinčių šeimų būtų užtikrintos geresnės galimybės naudotis AUP.

6. Teikti aukštos kokybės AUP yra lygiai taip pat svarbu, kaip užtikrinti jų teikimą ir prieinamumą; reikia skirti dėmesio tokiems klausimams kaip aplinka, infrastruktūra, darbuotojų parinkimas, mokymo programos, valdymas ir kokybės užtikrinimas.

7. Būtina taikyti sisteminį ir labiau integruotą požiūrį į AUP paslaugas vietos, regionų ir nacionaliniu lygiu, įtraukiant visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, įskaitant šeimas, taip pat užtikrinti glaudų įvairių politikos sektorių – švietimo, kultūros, socialinių reikalų, užimtumo, sveikatos ir teisingumo – subjektų bendradarbiavimą.

8. Norint pakeisti nuostatas ir pademonstruoti, kad švietimo ir priežiūros paslaugas gali teikti ne tik moterys, svarbu didinti AUP srityje dirbančių vyrų dalį. Vaikams naudinga, kad sektiną pavyzdį rodytų abiejų lyčių asmenys; tai gali padėti panaikinti lyčių stereotipus. Jei kartu dirba abiejų lyčių asmenys, tai padeda plėsti vaikų patirtį ir taip pat gali padėti sumažinti lyčių segregaciją darbo rinkoje.

9. AUP paprastai skiriama mažiau dėmesio nei kitiems švietimo ir mokymo lygiams, nepaisant įrodymų, kad veiksmingai investuoti į ugdymą ankstyvoje vaikystėje yra daug efektyviau nei imtis veiksmų vėliau ir kad visą gyvenimo ciklą tai teikia ypač daug naudos, ypač palankių sąlygų neturintiems asmenims.

10. ES lygiu atlikta palyginti nedaug tyrimų ar surinkta duomenų apie ugdymą ankstyvame amžiuje, kuriais galima būtų pagrįsti AUP politikos plėtojimą ir įgyvendinimą valstybėse narėse. Būtina, kad turimi tyrimų rezultatai būtų plačiau prieinami ir kad būtų atlikta daugiau tyrimų apie AUP teikimą ir poveikį valstybėse narėse, atsižvelgiant į kultūrinę įvairovę ir registruojant geros praktikos bei patirties pavyzdžius.

SUTINKA, KAD:

Priemonės, kuriomis reaguojama į dvigubą iššūkį – visiems sudaryti vienodas galimybes naudotis ankstyvuoju ugdymu ir priežiūra, kartu gerinant jų teikimo kokybę, galėtų apimti šiuos aspektus:

1. Sudaryti vienodas galimybes naudotis aukštos kokybės įtraukiaisiais AUP, ypač vaikams, neturintiems palankių socialinių ir ekonominių sąlygų, migrantų ar romų kilmės vaikams arba specialiųjų mokymosi poreikių, įskaitant negalią, turintiems vaikams.

2. Parengti veiksmingus finansavimo modelius, įskaitant tikslinį finansavimą, kuriais, atsižvelgiant į nacionalines ir vietos aplinkybes, būtų užtikrinama tinkama viešųjų ir privačiųjų investicijų pusiausvyra.

3. Skatinti tarpsektorinį ir integruotą požiūrį į priežiūros ir ugdymo paslaugas, kad laikantis holistinio požiūrio būtų tenkinami visi vaikų poreikiai – kognityviniai, socialiniai, emociniai, psichologiniai ir fiziniai, – taip pat kad būtų užtikrintas glaudus bendradarbiavimas teikiant priežiūrą namuose bei AUP ir sklandus perėjimas iš vieno švietimo lygio į kitą.

4. Remti AUP darbuotojų profesionalumą, daugiausia dėmesio skiriant gebėjimų ir kvalifikacijų plėtojimui bei darbo sąlygų gerinimui, ir didinti šios profesijos prestižą. Be to, plėtoti politiką, kuria siekiama pritraukti, mokyti ir išlaikyti tinkamą kvalifikaciją turinčius darbuotojus AUP srityje ir pagerinti lyčių pusiausvyrą.

5. Propaguoti vystymuisi tinkamas programas ir mokymo kursus, kuriais būtų puoselėjamas kognityvinių ir nekognityvinių gebėjimų įgijimas, tuo pat metu pripažįstant žaidimų, kurie taip pat atlieka labai svarbų vaidmenį mokantis ankstyvame amžiuje, svarbą.

6. Remti tėvus kaip pagrindinius savo vaikų ugdytojus ankstyvame amžiuje ir skatinti AUP tarnybas glaudžiai bendradarbiauti su tėvais, šeimomis ir bendruomenėmis, kad būtų didinamas informuotumas apie AUP teikiamas galimybes ir mokymosi nuo pat ankstyvo amžiaus svarbą.

7. Propaguoti kokybės užtikrinimą dalyvaujant visiems pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant šeimas.

([1]) Žr. išvadų I priedą (OL C 119, 2009 5 28 , p. 7): „Iki 2020 m. ne mažiau kaip 95 % vaikų nuo 4 metų amžiaus iki privalomo pradinio ugdymo pradžios amžiaus turėtų dalyvauti ikimokykliniame ugdyme“.
2008 m. dalyvavimo vidurkis Europoje buvo 92,3 %.

8. Skatinti Europoje mokslinius tyrimus ir duomenų rinkimą AUP srityje, prireikus bendradarbiaujant su tarptautinėmis organizacijomis, kad būtų stiprinama AUP politikos formavimui ir programų vykdymui skirtų duomenų bazė.

TODĖL PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ:

1. Analizuoti ir vertinti esamas AUP paslaugas vietos, regionų ir nacionaliniu lygiu vadovaujantis galimybės jomis naudotis, prieinamumo pagal kainą ir kokybės kriterijais, kaip nurodyta šiose išvadose.

2. Užtikrinti, kad būtų įdiegtos priemonės, kuriomis siekiama visiems sudaryti vienodas galimybes naudotis AUP ir gerinti jo kokybę.

3. Efektyviai investuoti į AUP – tai būtų ilgalaikį augimą skatinanti priemonė.

PRAŠO KOMISIJOS

1. Remti valstybes nares joms nustatant gerą politiką ir praktiką bei keičiantis jų pavyzdžiais pagal atvirąjį koordinavimo metodą.

2. Plėsti AUP srityje turimų duomenų bazę remiantis tarptautiniais tyrimais, papildant juos visoje ES vykdomais tyrimais ir sudarant geresnes galimybes susipažinti su tokių tyrimų rezultatais.

3. Pagal strateginę programą „ET 2020“ stebėti pažangą, daromą siekiant „ET 2020“ lyginamojo standarto, susijusio su dalyvavimu ankstyvajame ugdyme, taip pat siekiant šiose išvadose nurodytų tikslų, susijusių su platesnėmis galimybėmis naudotis ir geresne kokybe, ir teikti pažangos ataskaitas.

IR RAGINA VALSTYBES NARES, PADEDANT KOMISIJAI

1. Taikant atvirąjį koordinavimo metodą ir įtraukiant visus suinteresuotuosius subjektus bendradarbiauti politikos klausimais su atitinkamais sektoriais (pavyzdžiui, švietimo, kultūros, socialinių reikalų, užimtumo, sveikatos ir teisingumo sektoriais) siekiant Europos lygiu parengti orientacines priemones, kuriomis bus remiamasi plėtojant politiką AUP srityje atitinkamu vietos, regionų ir nacionaliniu lygiu.

2. Nedarant poveikio deryboms dėl būsimos finansinės programos, veiksmingai naudotis visomis atitinkamomis ES priemonėmis mokymosi visą gyvenimą ir mokslinių tyrimų srityse, taip pat Europos struktūriniais fondais, laikantis strategijos „Europa 2020“ tikslų, kad būtų padedama siekti pirmiau nurodytų tikslų.